

LOCKE I MARX: DUES CONCEPCIONS DE LA POLÍTICA

Marxisme i liberalisme són dues maneres contraposades d'entendre el paper de la política que han tingut i tenen un pes fonamental en la comprensió de les relacions socials al món contemporani. De fet, no s'hauria de confondre ni el liberalisme amb Locke (que n'és un dels pares fundadors però no l'únic), ni s'hauria d'identificar el socialisme amb l'obra de Marx, per les mateixes raons.

És difícil establir un esquema de diferències entre el pensament de Marx i Locke, però hi ha algunes qüestions sobre les quals ambdós representen posicions antitètiques que s'han debatut al llarg dels més de cent anys. Esquemàticament, hi ha diferències bàsiques entre ambdós autors:

TEMA:	MARX	LOCKE
Estat de naturalesa	La propietat privada va néixer d'un comunisme primitiu agrari que es manté encara en societats precapitalistes (i a Rússia)	En l'estat de naturalesa ja existia la propietat privada per raons d'eficàcia i de dret natural.
Funció de l'Estat	L'Estat ha de defensar la propietat capitalista. És una eina al servei dels interessos de la classe dominant.	L'Estat ha de defensar la propietat de tothom i ha d'actuar en benefici de tots, segons principis d'imparcialitat.
Què passa amb la tirania?	Tenim dret a revelar-nos. El poble <i>ha de fer</i> la revolució.	Tenim dret a revelar-nos. El poble <i>pot fer</i> la revolució.
La justícia	1.- No pot existir en una societat de classe. 2.- Una societat justa ha de respectar la igualtat moral de tothom i evitar el privilegi.	1.- Ha de basar-se els drets naturals. 2.- Ha de recompensar de forma proporcional les capacitats diferents de persones que són diferents (meritocràcia).
La propietat privada	1.- És injustificable moralment i socialment ineficaç per redistribuir la riquesa. 2.- Ha de ser <i>abolida</i> perquè és la base de l'opressió de l'home per l'home.	1.- És un dret natural que permet crear riquesa a través del treball i, per tant, és la forma més eficaç de crear riquesa. 2.- Ha de ser <i>controlada</i> , se li han de posar límits per raons d'equitat.

En qualsevol cas, convé no oblidar que estem parlant de pensadors d'èpoques molt diferents. D'aquesta manera ens estalviarem anacronismes en la comparació. Locke viu en una època de capitalisme preindustrial: la màquina de vapor de Watt es va patentar l'any 1769 i el filòsof havia mort l'any 1704; Marx, en canvi, és un pensador de la tècnica que s'enfronta a problemes com ara l'aparició de la nova classe industrial (el proletariat), l'augment de la producció, el creixement de les ciutats, etc.

D'altra banda, Locke pensa el tema de la propietat a partir del que sap sobre la colonització americana: havia estat secretari dels Propietaris Terratinents de Carolina (1668-1675) i del Consell de Comerç i Plantacions (1763-1765). Coneixia bé el tema dels drets de la població autòctona americana i era amic de molts quàquers i protestants radicals, escèptics respecte al dret (i als beneficis) de la colonització, que ell mateix només justificava per raons d'eficàcia i d'existència d'espais naturals buits. Per a Locke i els quàquers només es podia justificar la colonització americana amb l'argument pragmàtic que era un país immens i buit mentre Anglaterra estava superpoblada – oblidant d'una manera que avui resulta ingènua que a Amèrica hi havia pobladors originaris...

Marx, en canvi, viu en un capitalisme que és ja global, quan sota la reina Victòria (1819-1901) el Regne Unit ha colonitzat Àfrica i Índia, i el capitalisme industrial s'estenia arreu del món, raó per la qual Marx considerava el colonialisme era un moviment imparabile en la mesura que garantia l'aprofitament de matèries primeres imprescindibles per a la indústria.

Per a Marx, l'alliberament de la societat vindrà de la mà del proletariat revolucionari conscient que és un producte de la tècnica. Per a Locke, una societat justa està constituïda per petits propietaris autosuficients, pel comerç i per la indústria; però fonamentalment és la conseqüència de valors morals com l'equilibri, la frugalitat, la imparcialitat, etc. Mentre per a Marx, la societat està subordinada a l'Estat (forma jurídica), per a Locke la societat mai no entrega absolutament la sobirania a l'Estat, en la mesura que els drets naturals sempre són dels individus concrets i resulten indelegables per ells mateixos.

Comparar, doncs, les opinions polítiques d'ambdós pot resultar una mica forçat més enllà de constatar que Locke és un partidari de la propietat privada (però amb força limitacions per raons d'equitat) i Marx considera la propietat privada com el fonament de l'opressió de l'home per l'home.